

ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ A TRH V PRÁVU EVROPSKÉHO SPOLEČENSTVÍ

EVA KRUŽÍKOVÁ

Trh a tržní mechanismy bývají v souvislosti s ochranou životního prostředí častým předmětem diskuse. Diskuse o tomto problému, při nichž se střetávají především ekonomové a ekologové, se většinou točí kolem otázky, zda je trh dostatečným nástrojem ochrany životního prostředí a přírodních zdrojů či zda je nezbytné, aby v jejím zájmu zasahoval stát svými prostředky.

V těchto diskusích mají důležité slovo ekonomové zabývající se ekonomickými aspekty ochrany životního prostředí. Patří k nim např. Herman Daly, David W. Pearce, Robert Costanza a mnozí další. Tito odborníci dospívají k závěru, že tržní mechanismy nemohou samy o sobě zajistit účinnou ochranu životního prostředí. Hovoří se v této souvislosti o tzv. selháních trhu (*market failures*)¹⁾. Jsou to takové případy, kdy běžné tržní nástroje (např. cena) nejsou s to vyjádřit specifický charakter dopadu výrobních a spotřebních činností na životní prostředí a přírodní zdroje podle běžných tržních zákonitostí, a nemohou proto být zárukou šetrného hospodaření s přírodou a s jejími zdroji. Je to způsobeno specifiky těchto přírodních elementů, jako je jejich vzácnost, vyčerpateľnost, ireverzibilní povaha změn v přírodních systémech i jejich vymezení z hlediska vlastnických vztahů.

Zvláštností problémů životního prostředí je mimo to vznik tzv. **externalit** tj. „postranních“ či „vedlejších“ účinků výroby a spotřeby, které postihují jiné (třetí) subjekty. Ty jsou zmíněnými účinky negativně dotčeny, nemají však na zdroj škodlivého působení žádný vliv²⁾. Externality se projevují jako náklady, jež třetí osoby musejí vynakládat, aby zabránily rizikům (pro životní prostředí i zdraví člověka), jež z určitých výrob či spotřeb vznikají, nebo aby zmírnily jejich důsledky.

¹⁾ Herman Daly, John B. Cobb, *For the Common Good: Redirecting the Economy toward Community, the Environment and a Sustainable Future*, Beacon Press, Boston, Mass., 1989; David W. Pearce, Jeremy J. Warford, *World without End. Economics, Environment and Sustainable Development*. Oxford University Press, New York, 1993; Robert Costanza (ed.), *Ecological Economics: The Science and Management of Sustainability*. Columbia University Press, New York, 1991.

²⁾ Václav Mezříčský a kol., *Úvod do ekologické politiky (teze přednášek)*. Právnická fakulta UK, 1995, str. 90, 91.

Tyto náklady se neprojevují v ceně zboží. V tomto smyslu představují externalitu selhání trhu. Vznikají proto, že trh nefunguje efektivně³⁾.

Z těchto důvodů je potřeba, aby stát neponechával řešení problémů životního prostředí pouze v rukou trhu, ale aby zasahoval prostředky, které má k dispozici, zejména vydáváním právních norem, koncepční činností atd. Tato aktivita státu je vyjádřením jeho povinnosti garantovat ochranu životního prostředí v zájmu člověka i přírody.

Tím však není řečeno, že trh a jeho mechanismy nemohou být účinnými nástroji ochrany životního prostředí. Najít při řešení otázek životního prostředí optimální rovnováhu mezi použitím tržních nástrojů a nástrojů státní regulace je velice komplikované. Nelze vytvořit jednotný model; jejich využití vždy závisí na konkrétní složce životního prostředí, kterou je třeba chránit, na přírodním zdroji, na ekonomických i sociálních podmínkách dané společnosti. Jestliže je to obtížné v rámci jednoho státu, o to obtížnější je situace v regionálním či dokonce globálním, celosvětovém měřítku.

Na vztah ochrany životního prostředí a trhu lze pohlížet i z jiného úhlu. Skalní zastánci volného trhu často používají proti opatřením k ochraně životního prostředí ze strany státu jako argument tvrzení, že představují nežádoucí zásahy státu, omezení volného trhu a dokonce i svobody rozhodování jednotlivce. Právě tento aspekt vztahu trhu a ochrany životního prostředí je předmětem diskusí i v rámci ES, a to především v případech konkrétních opatření zejména členských států, ale i Společenství samotného, jejichž cílem je ochrana životního prostředí.

Hlavním cílem ES je volný trh, volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu. To předpokládá odstranění bariér volného trhu a minimální zásahy ze strany států i Společenství jako takového.

V dalším textu bude těmto otázkám věnována pozornost ze dvou důvodů. Jednak proto, že vztah trhu a ochrany životního prostředí je otázka, která je předmětem mnoha diskusí, a také proto, že na tomto příkladu lze velmi dobře ukázat, jak se v praxi používají konkrétní ustanovení základních předpisů Společenství, jak se vzájemně doplňují či vylučují a jaký je vztah mezi předpisy Společenství a předpisy členských států.

Společenství považuje ochranu životního prostředí za nedílnou součást své politiky a budoucího ekonomického rozvoje. V politice Společenství jde v této souvislosti o dva významné cíle: o zajištění volného pohybu zboží a o ochranu životního prostředí. Oba tyto cíle jsou podle Římské smlouvy rovnocenné. Společenství si je vědomo, že program jednotného vnitřního trhu může významně negativně ovlivnit stav životního prostředí⁴⁾. Zároveň je však také jasné, že opatření k ochraně životního prostředí mohou znamenat jistá omezení volné sou-

³⁾ David W. Pearce, Jeremy J. Warford, op. cit., str. 196-202.

⁴⁾ Zpráva pracovní skupiny o životním prostředí a vnitřním trhu (Task Force Report on the Environment and the Internal Market), Commission of the EC, Brussels, 1994.

těže, volného pohybu zboží a volného obchodu. Tento závěr se poprvé objevil v roce 1985 v jednom z rozhodnutí Soudního dvora⁵⁾.

Zároveň však je zcela zřejmé, že problém vztahu trhu a ochrany životního prostředí je stále živý. Snaha přijímat vnitrostátní opatření na ochranu životního prostředí, která jsou přísnější než ustanovení tzv. harmonizujících směrnic, je evidentní zejména ve státech, jež mají již tradičně vysokou úroveň ochrany životního prostředí, a jež se proto snaží přijímat stále přísnější opatření vyvolaná i stále se zhoršujícím stavem životního prostředí. Tento problém se výrazněji projevil znovu po přijetí nových členů EU v roce 1995. Jak skandinávské státy, tak Rakousko jsou známy svými vysokými nároky na ochranu životního prostředí a úroveň mnoha ukazatelů ES pro ně nebyla dostatečná. Projevilo se to v řadě výjimek, které jim Společenství v tomto směru na přechodnou dobu povolilo. Přesto však bylo nutné se touto otázkou zabývat, jak ukázaly v roce 1997 i diskuse o znění Amsterdamské smlouvy novelizující Římskou smlouvu.

Římská smlouva obsahuje několik ustanovení, která jsou ve vztahu k této otázce klíčová, zejména články 28, 29, 30, (podle původního číslování čl. 30, 34, 36), 95, 175 a 176 (podle původního číslování čl. 100a, 130s, 130t)⁶⁾.

Článek 28 (ex. 30) Římské smlouvy se týká volného pohybu zboží mezi členskými státy. Stanoví, že **kvantitativní omezení dovozu jakož i veškerá opatření s rovnocenným účinkem jsou mezi členskými státy zakázána**, pokud není dále stanoveno jinak. Tento článek se týká pouze volného pohybu zboží nikoli volného pohybu služeb a osob, který je upraven v jiných ustanoveních Římské smlouvy⁷⁾. Vztahuje se na opatření přijímaná členskými státy i na opatření orgánů Společenství a do určité míry i na opatření soukromých osob a skupin.

Článek 29 (ex. 34) odst. 1 je obdobou čl. 28 (ex. 30) – „kvantitativní omezení vývozu jakož i veškerá opatření s rovnocenným účinkem jsou mezi členskými státy zakázána.“ Vyplývá z něj, že **členské státy nemají právo přijímat ve prospěch ochrany životního prostředí taková opatření, která by omezovala vývoz**.

Článek 30 (ex. 36) stanoví, že „ustanovení článků 28 (ex. 30) až 29 (ex. 34) nevyklučují zákazy nebo omezení dovozu, vývozu nebo tranzitu, odůvodněné ... ochranou zdraví a života lidí a zvířat, ochranou rostlin, ochranou národních kulturních statků, jež mají uměleckou, historickou nebo archeologickou hodnotu... Tyto zákazy nebo omezení nesmějí však sloužit jako prostředky **svévolné diskriminace nebo skrytého omezování obchodu mezi členskými státy**“ (zdůraznila E. K.). Toto ustanovení tedy umožňuje přijmout za určitých podmínek opatření omezující volný pohyb zboží. V konkrétních sporných případech je však důležitá širší výkladu tohoto ustanovení.

⁵⁾ Court de justice, affaire 240/83, ADBHU, Rec. 1985, str. 531.

⁶⁾ V dalším textu jsou uvedena čísla jednotlivých článků podle číslování zavedeného Amsterdamskou smlouvou. Původní čísla jsou v závorkách.

⁷⁾ Ét. 48 a násl. upravují volný pohyb osob, čl. 59 a násl. volný pohyb služeb a čl. 67 a násl. volný pohyb kapitálu a platů.

Soudní dvůr je zatím vykládá spíše restriktivně. Vychází z toho, že výčet případů je taxativní a nelze ho rozšiřovat. Výklad je založen na pravidle, že ustanovení umožňující určité výjimky je nutno vykládat co nejužší.

Tento postoj je však v otázkách životního prostředí poněkud krátkozraký a omezující. Opatření k ochraně životního prostředí bývají opatřeními, kterými se zároveň chrání i lidské zdraví a život nebo zdraví zvířat popřípadě rostlin (např. zákaz obchodu s ohroženými druhy zvířat). Častější jsou však opatření, jejichž cílem je jednoznačně ochrana životního prostředí, zatímco jejich vliv na člověka, zvířata či rostliny je pouze nepřímý. Typickým příkladem mohou být daně k ochraně životního prostředí, posuzování vlivů na životní prostředí, označování výrobků, odpovědnost za škody na životním prostředí apod. Dokonce i v případě opatření zaměřených na snížení znečištění vod, ovzduší a půdy škodlivými látkami nebo na snížení hladiny hluku způsobovaného automobily nemusí být vždy jednoznačně jasné, zda se „vejdou“ do restriktivního výkladu Soudního dvora k čl. 30 (ex. 36).

Výsledkem toho je, že pro velké množství opatření k ochraně životního prostředí nelze ustanovení čl. 30 (ex. 36) použít. Jak je tedy možné odlišit opatření, která ještě spadají pod čl. 30 (ex. 36) a která již nikoliv?

Kritériem může být „přímý účinek“ toho kterého opatření. Pokud má tedy přímý vliv na člověka, zvířata či rostliny, lze toto ustanovení aplikovat. V opačném případě jde „pouze“ o ochranu životního prostředí. Například opatření zaměřená na ochranu ozónové vrstvy, tedy zákaz používání CFC, se považují za opatření k ochraně životního prostředí, ačkoli jejich konečným cílem je ochrana člověka, flóry i fauny, jejichž zdraví trpí v důsledku narušení ozónové vrstvy – avšak pouze nepřímo.

Problém vztahu ochrany životního prostředí a vytvoření volného trhu je v teoretické právní literatuře poněkud zanedbaný. Diskuse na toto téma končí většinou závěrem, že ochrana životního prostředí může být legitimním důvodem pro omezení volného pohybu zboží. Podrobnější rozbor je však vzácný. V této situaci mohou pomoci rozhodnutí Soudního dvora, kterých je však na tomto úseku málo.

Vztah mezi ochranou volného trhu a ochranou životního prostředí podle ustanovení Římské smlouvy bývá většinou ilustrován učebnicovými příklady svědčícími o praxi Soudního dvora při výkladu čl. 30 (ex. 36). Jedním z nich je tzv. „případ dánských lahví“ (*Danish bottle case*)⁸⁾.

V tomto známém případě se vyskytuje hned několik zajímavých aspektů. Dánsko zavedlo systém vratných lahví. Soudní dvůr rozhodl, že mělo plné právo takový systém zavést, protože jeho cílem je ochrana životního prostředí, která je jedním z cílů Společenství samotného. A to i přesto, že tento systém může způsobovat problém zahraničním výrobcům a obchodníkům.

⁸⁾ Court of Justice, case 302/85, *Commission v. Denmark*, (1988) ECR 4607.

Dánsko se však neomezilo jen na toto opatření. Zakázalo rovněž prodej nápojů v plechovkách a stanovilo, že všechny ostatní obaly na nápoje podléhají schválení. Cílem bylo standardizovat láhve a ostatní obaly na nápoje a docílit tím vyšší vratnosti. Zároveň bylo stanoveno, že zahraniční obchodníci dovážející méně než 3000 hl nápojů ročně nejsou za určitých podmínek povinni používat schválené obaly.

Pokud jde o zákaz plechovek, Soudní dvůr toto opatření přijal s odůvodněním, že jeho cílem je ochrana životního prostředí v Dánsku⁹⁾. Požadavek používat jen schválené obaly na nápoje považoval pak Soudní dvůr za opatření, s jehož pomocí lze dosáhnout vyššího procenta návratnosti než pouhým systémem vratných lahví a tím i vyššího stupně ochrany životního prostředí. Přesto však konstatoval, že toto opatření je v rozporu s čl. 28 (ex. 30) Římské smlouvy, protože podle jeho názoru dosažení tohoto cíle nebylo nezbytné, a bylo tedy neproporcionální. Nepřijal rovněž požadavek týkající se zahraničních dovozců nápojů.

Z takovýchto rozhodnutí Soudního dvora není jasné, zda si členské státy v případě neexistence právní úpravy Společenství mohou samy stanovit stupeň ochrany životního prostředí, kterého chtějí na svém území dosáhnout, a přijmout odpovídající opatření. Lze usoudit, že mohou přijmout pouze takovou úroveň ochrany, která je „rozumná“ (*reasonable*) nebo „proporcionální“. Je však otázka, jak vyložit tyto dva pojmy. V souvislosti s důrazem, který je obvykle kladen na článek 28 (ex. 30) Římské smlouvy a na volný pohyb zboží, je zřejmé, že dojde-li ke sporu o to, který ze dvou uvedených cílů je důležitější, bude dána přednost spíše zájmům volného trhu. Dokazují to i některé případy, o nichž na základě iniciativy Komise rozhodoval Soudní dvůr. Argumenty Komise svědčící ve prospěch ochrany životního prostředí neuspěly.

Rozsudky Soudního dvora opírající se o zásadu proporcionality nebo rozumnosti jsou však diskutabilní. Ani Římská smlouva ani žádný sekundární právní předpis ES tyto pojmy nevykládá. Záleží proto zcela na subjektivním uvážení soudců, jak budou v konkrétním případě postupovat. Jde tedy vesměs o přístup *ad hoc*.

Je možno konstatovat, že pokud existuje právní úprava Společenství, jsou členské státy vázány stanovenou úrovní ochrany životního prostředí, jak bylo uvedeno výše. Výjimky mohou povolit ustanovení sekundárních právních předpisů, tak jak to učinila směrnice o obalech a odpadech z obalů¹⁰⁾. Přísnější opatření mohou používat nebo zavádět podle čl. 176 (ex. 130t) nebo 95 (ex. 100a) odst. 4-6 Římské smlouvy.

Neexistuje-li právní úprava Společenství v určité věci, je věcí členských států rozhodnout se, jaká úroveň ochrany životního prostředí je pro ně nejvhodnější. Je tedy věcí členského státu přijmout opatření, která považuje k dosažení daného

⁹⁾ Blíže viz Pascale Kromarek, Environmental protection and the free movement of goods: the Danish Bottles case, *Journal of Environmental Law* 1990, 89.

¹⁰⁾ 94/62/ES.

stupně ochrany za nejúčinnější. Tento závěr je rovněž v plném souladu s principem prevence i s principem předběžné opatrnosti, které patří mezi základní principy environmentální politiky Společenství¹¹⁾. Ani zde však, jak lze dovodit z rozhodnutí Soudního dvora, nemohou členské státy postupovat jen s ohledem na svoje vlastní potřeby. Tato volnost je omezena požadavkem rozumnosti a proporcionality. Protože však tyto pojmy žádné ustanovení práva ES nedefinuje, lze říci, že opatření je „rozumné“, pokud nepředstavuje „svévolnou diskriminaci“ nebo „skryté omezování trhu“, o nichž hovoří čl. 95 (ex. 100a) odst. 4-6 (v případech, kdy společná právní úprava existuje). Pak se na ně nevztahuje čl. 30 Římské smlouvy.

Členský stát může proto přijmout opatření, pokud je to nezbytné k dosažení legitimního cíle ochrany životního prostředí. Není však zcela jasné, kdy jde právě o takovýto případ. Ze soudního rozhodnutí týkajícího se dánských lahví vyplývá, že účinný stupeň ochrany – k jehož dosažení mělo sloužit zavedení systému vratných lahví – je nezbytný, a proto proporcionalní. Velmi účinný, tj. vyšší, stupeň ochrany však nezbytný nebyl, a proto ho soud prohlásil za neproporcionalní. Soudní dvůr je nejspíše toho názoru, že kritéria obsažená v čl. 30 (ex. 36) – „svévolná diskriminace“ a „skryté omezování trhu“ – jsou výrazem principu proporcionality. K tomuto rozlišení lze obecně říci, že pokud opatření členského státu vede přímo či nepřímou, skutečně nebo potenciálně k odlišnému přístupu k domácím a zahraničním obchodníkům, bude považováno za svévolnou diskriminaci. Odlišný přístup nelze odůvodňovat ochranou životního prostředí¹²⁾.

Tento případ je opět možno ilustrovat na příkladech citovaných v právníkové literatuře. Příkladem diskriminačního opatření byl zákaz dovozu chlévské mrvy z Nizozemí, který vydala belgická oblast Flander. Zákaz odůvodnila tím, že chlévská mrva používaná na polích nadměrně znečišťuje půdu a vodu. Používání chlévské mrvy z Belgie však zakázáno nebylo, ačkoli znečišťuje vodu a půdu stejně jako holandská. Toto opatření nelze tedy zdůvodnit potřebou ochrany životního prostředí, a bylo shledáno diskriminačním¹³⁾. Členské státy však mohou například zakázat používání určitého pesticidu v ochranných zónách vodních nádrží nebo spalování hnědého uhlí v městských centrech v zájmu snižování znečištění ovzduší v nich atd. Jde o opatření, která nediskriminují jen určité výrobce či obchodníky a nelze je nahradit opatřeními mírnějšími, která by umožnila dosáhnout téhož cíle. Nejsou tedy ani diskriminační, ani disproporcionalní.

Není jednoduché sladit dva tak protikladné cíle, jako je ochrana životního prostředí a volný trh. Při posuzování jednotlivých sporných případů lze však vycházet z několika základních zásad vyplývajících především z Římské smlouvy. Pře-

¹¹⁾ L. Kramer, Environmental protection and article 30 EEC Treaty, Common Market Review 1993, No. 30. str. 127; L. Kramer, L'Environnement et le Marché unique européen, Revue du Marché Unique Européen 1993, No. 1, pp. 48, 49.

¹²⁾ L. Kramer, Environmental protection and article 30 EEC Treaty, Common Market Law Review 1993, 30, p. 129.

¹³⁾ L. Kramer, EEC Treaty and environmental protection, 1990, No. 3.22.

devším jak ochrana životního prostředí tak jednotný vnitřní trh jsou dvě zcela rovnocenné politiky Společenství. Z Římské smlouvy v žádném případě nevyplývá, že by ochrana životního prostředí byla menší prioritou nežli volný trh nebo jiné cíle Společenství. Proto uvedený přístup Soudního dvora není úplně v souladu s jejím smyslem. Tento názor zastává i jeden z nejznámějších teoretiků práva životního prostředí ES, Ludwig Kramer¹⁴⁾. Ustanovení Římské smlouvy je proto možné vyložit jinak, než jak to činí Soudní dvůr.

Podle čl. 6 musejí být požadavky životního prostředí zahrnuty do formulování a realizace ostatních politik Společenství. Toto ustanovení poskytuje ochraně životního prostředí jedinečné postavení a svědčí naopak o **prioritním postavení této ochrany v politice ES**. V žádném ustanovení Smlouvy se nelze dočíst, že by podobný status měl i volný pohyb zboží. Naopak v čl. 174 odst. 3 (ex. čl. 130s odst. 3) se říká, že Komise ve svých návrzích týkajících se ... ochrany životního prostředí vezme za základ její vysokou úroveň. Články 95 odst. 4 a 176 (ex. čl. 100a odst. 4 a 130t) umožňují členským státům používat nebo zavádět přísnější opatření k ochraně životního prostředí.

Druhým vodítkem pro rozhodování o prioritách je právní základ. To znamená že je třeba vyjít z toho, na kterém ustanovení Římské smlouvy je příslušný předpis ES a následně proto i opatření členského státu, které je příčinou sporu, založeno. Může jít buď o ustanovení z kapitoly věnované jednotnému trhu nebo z kapitoly k ochraně životního prostředí. Jak už bylo uvedeno, obě tyto politiky ES jsou rovnocenné.

Důležitým novým vodítkem je směrnice č. 94/62/ES o obalech a odpadech z obalů. Její význam v této souvislosti spočívá v tom, že jejím cílem není jen ochrana životního prostředí před nepříznivými vlivy obalů a odpadů z obalů. Vydáním směrnice sledovalo Společenství také potřebu fungování vnitřního trhu a zamezení vzniku překážek trhu a narušování a omezování soutěže v rámci Společenství (čl. 1 odst. 1 směrnice)¹⁵⁾. V souladu s tím má směrnice na jedné straně zajistit volný pohyb odpadů na území ES a na straně druhé umožnit členským státům používat i ekonomické nástroje a jiná opatření k ochraně životního prostředí. Čl. 15 směrnice uvádí, že Rada přijme ekonomické nástroje podporující dosažení cílů směrnice. Pokud k přijetí těchto nástrojů na úrovni ES nedojde, mohou členské státy přijmout vlastní odpovídající opatření, a to v souladu s principy environmentální politiky Společenství, např. s principem „znečišťovatel platí“. Směrnice umožňuje členským státům vypracovat programy stanovující cíle přísnější než ty, které jsou uvedeny v jejím čl. 1 (a) a (b), je-li to v zájmu vysoké úrovně ochrany životního prostředí. Podmínkou však je, že nepůjde o narušování vnitřního trhu a že to neohroží dodržování směrnice ze strany jiných členských států (čl. 6 odst. 6).

¹⁴⁾ L. Kramer, Environmental protection and article 30 EEC Treaty, Common Market Review 1993, No. 30, p. 123.

¹⁵⁾ „...to ensure the functioning of the internal market and to avoid obstacles to trade and distortion and restriction of competition within the Community“.

Další změny v této oblasti přinesla Amsterodamská smlouva schválená jako výsledek mezivládní konference členských států EU v červnu 1997. Její ustanovení mění jak smlouvu o Evropském společenství tak i smlouvu o Evropské unii. Pravděpodobně nejkontroverznější z ustanovení novelizujících Římskou smlouvu jsou ustanovení vztahující se k právu členských států přijímat přísnější opatření, než jsou opatření ES.

Ačkoli jeden ze základních principů práva životního prostředí ES je princip „vysoké úrovně ochrany“ podle čl. 95 (ex. 100a) odst. 1 Římské smlouvy, severoevropští členové ES a zejména Švédsko a Rakousko podpořily tlak ze strany Německa a Dánska, jehož cílem bylo umožnit členským státům přijmout přísnější opatření, standardy apod. Podobně jako v mezinárodních diskusích o životním prostředí a obchodu stojí zde tak „proti sobě“ zájmy „severu“ a „jihů“ (v tomto případě Francie, Itálie, Španělska, Portugalska a Řecka). Jižní státy argumentují známým tvrzením, že přísnější ukazatele jsou zastřeným obchodním protekcio- nismem.

Rozdílné zájmy severních a jižních členských států se projeví v poslední době v právním kontextu například v používání „nejlepších dostupných technologií“ (BAT) nebo ve stanovování mezních hodnot v povolení podle směrnice o integrované prevenci a omezování znečišťování (IPPC). Debata, která proběhla na summitu v Amsterdamu byla nevyhnutelná, protože bylo nutno věnovat pozornost přechodným výjimkám umožňujícím přísnější vnitrostátní ukazatele, které byly povoleny novým členským státům.

Původní kompromisní text nových ustanovení povoloval přijetí přísnějších vnitrostátních environmentálních ukazatelů pouze tehdy, pokud byly založeny na tzv. nových vědeckých skutečnostech. Tato verze však nebyla pro severní státy přijatelná. Další jednání vedla k přijetí podstatně změněného čl. 95 (ex. 100a), který tak obsahuje tzv. environmentální záruku (environmental guarantee). Změny jsou obsaženy v odstavcích 5-9 čl. 95 (ex. 100a). Tato změna umožní členským státům zachovat nebo zavést vnitrostátní ustanovení na ochranu životního prostředí, přísnější než ta, která stanoví směrnice ES, pokud budou odůvodněná a pokud je členský stát oznámí Komisi. Odůvodnění bude muset podle čl. 95 (ex. 100a) odst. 5 odkazovat na „nové vědecké důkazy“ (na rozdíl od „skutečností“, jak bylo původně navrhováno). Komise pak bude mít lhůtu 6 měsíců ke schválení nebo odmítnutí oznámeného vnitrostátního opatření. Bude přitom zejména zkoumat, zda opatření může představovat neodůvodněnou bariéru vnitřnímu trhu nebo jinou překážku jeho fungování (odst. 6).

Pokud jde o odpověď Komise na oznámení o vnitrostátním opatření, původní návrh počítal s tím, že jestliže Komise nebude reagovat na oznámení do 6 měsíců, bude se toto opatření považovat za odmítnuté. Schválený text však stanoví, že pokud Komise nerozhodne ve stanovené lhůtě, považuje se opatření za schválené. Tato změna je velice významná a svědčí ve prospěch zájmů ochrany životního prostředí. Zejména vezmeme-li v úvahu problémy Komise s včasným rozhodováním i ve věcech politicky velice citlivých.

Jestliže je přísnější opatření členského státu schváleno, musí Komise okamžitě zvážit, zda nenavrhnout přijetí takového opatření v rámci celého ES (odst. 7).

Nový čl. 95 (ex. 100a) přináší změny i ve vztahu k iniciování řízení před Evropským soudním dvorem. Nově stanoví, že Komise a kterýkoli členský stát se může obrátit přímo na soudní dvůr, pokud se domnívá, že jiný členský stát nevhodně využívá možnosti, které mu čl. 95 dává, tj. že zneužívá onu tzv. environmentální záruku.

ENVIRONMENT AND MARKET IN THE EC LEGISLATION

Summary

Market and environment are crucial but very often also controversial issues of both national and international policy. Their relationship is therefore a subject of disputes within the EU and among its Members States. The Treaty of Rome has experienced a substantial development in this field. The key provisions are to be found particularly in the articles 28, 29, 30, 95, 175, 176. The disputes have been focused on the right of the Member States to introduce (or maintain) stricter environmental standards than those laid down by the Community legislation and on potential distortions of the internal market. The approach of the Community based both on these provisions and on judgements of the European Court of Justice is governed by the principles of proportionality and reasonability. The article demonstrates the solution of relationship between trade and environment on the most well-known cases of the EC legislation and its enforcement. It reasons why the environmental concerns should have an equal status as the market interests-by the cases and by references to theoretical assumptions. The most important change of the Treaty of Rome connected with these issues was approved at the Amsterdam Summit in June 1997. The article 95 provides for the so called "environmental guarantee". This provision allows Member States, under more favourable conditions than before, to maintain and introduce more stringent environmental standards than those set by harmonizing Directives. It was a result of long-term efforts of the "Northern" Member States strengthened by the newest ones, particularly Austria and Denmark.